

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти
262 Правоохоронна діяльність (правоохоронна діяльність)

Суми 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 08.07.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально- економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін Протокол
від 25.06.2024 № 23

Розробник:

Завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук, доцент Лук'янихіна О.А.

Рецензенти:

1. Заступник директора Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Ващенко С.С.
1. Декан факультету технічних систем та енергоефективних технологій Сумського державного університету, кандидат технічних наук, професор Гусак О.Г.

**1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання).**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
1 семестр							
Тема № 1: Суть охорони праці в галузі. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці	9	2		2		5	
Тема № 2: Міжнародні норми в галузі охорони праці	8	–		2		6	
Тема № 3: Державне управління охороною праці в Національній поліції	8	–		2		6	
Тема № 4: Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	9	2		2		5	
Тема № 5: Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	9	2		2		5	
Тема № 6: Особиста безпека працівників поліції. Профілактика травматизму та професійних захворювань в Національній поліції	11	2		4		5	
Тема № 7: Заходи безпеки на об’єктах Національній поліції	9	4		2		3	
Тема № 8: Місце Цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення	8	–		2		6	
Тема № 9: Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні	9	4		2		3	
Тема № 10: Дії населення під час надзвичайних ситуацій	10	2		2		6	
Всього за семестр № 1:	90	18		22		50	Залік

1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
1 семестр							
Тема № 1: Суть охорони праці в галузі. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці	9	2		2		5	
Тема № 2: Міжнародні норми в галузі охорони праці	9	–		–		7	
Тема № 3: Державне управління охороною праці в Національній поліції	8	–		–		8	
Тема № 4: Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	8	–		–		8	
Тема № 5: Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	8	–		–		8	
Тема № 6: Особиста безпека працівників поліції. Профілактика травматизму та професійних захворювань в Національній поліції	10	2		–		8	
Тема № 7: Заходи безпеки на об’єктах Національній поліції	9	–		2		7	
Тема № 8: Місце Цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення	9	–		2		7	
Тема № 9: Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні	10	2		–		8	
Тема № 10: Дії населення під час надзвичайних ситуацій	10	2		–		8	
Всього за семестр № 1:	90	8		6		76	Залік

2. Методичні вказівки до практичних занять

Практичне заняття №1: Суть охорони праці в галузі. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці

Навчальна мета заняття: засвоїти теоретичні, правові й організаційні основи охорони праці в галузі; розглянути основні законодавчі акти України з охорони праці; показати роль матеріалу, що вивчається, у практичній діяльності органів і підрозділів поліції.

Кількість годин – 2. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Зміст, поняття, мета та завдання дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» і її соціально-економічне значення.
2. Законодавча та нормативна база з охорони праці.
3. Стандарти в галузі охорони праці.
4. Обов'язки посадових осіб та працівників щодо дотримання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
5. Відповідальність за порушення законодавства з охорони праці.

Література:

1. Кодекс Законів про працю України від 10 грудня 1971 року №332- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Кодекс Цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992р. №2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
4. Про забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 року №4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 року №1105 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року №580-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 року №877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
8. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 року №2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
9. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції

України : навч. посібник [кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/>

[%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf](http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf).

10. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: [https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP та TsZ pidruchnyk.pdf](https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf).

11. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів.

Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні висвітлити предмет, зміст, мету та завдання дисципліни та охарактеризувати соціально-економічне значення дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист».

При розгляді другого питання необхідно проаналізувати основні законодавчі документи України, що регулюють сферу охорони праці та цивільного захисту. Зокрема, розглянути Кодекс законів про працю України; Кодекс Цивільного захисту України; Закони України «Про охорону праці»; «Основи законодавства України про охорону здоров'я»; «Про охорону навколишнього середовища»; «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»; «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»; «Про поводження з радіоактивними відходами»; «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»; «Про Національну поліцію»; «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

При висвітленні третього питання необхідно розглянути існуючі стандарти в галузі охорони праці та реєстр нормативно-правових актів з охорони праці (НПАОП).

Відповідаючи на четверте питання студенти повинні зупинитися на обов'язках посадових осіб та працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

При розгляді п'ятого питання потрібно висвітлити види відповідальності за порушення законодавства з охорони праці, зокрема, дисциплінарну, адміністративну, матеріальну та кримінальну.

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Правові та організаційні основи охорони праці.
2. Напрямки державної політики України з питань охорони праці.
3. Гарантії прав громадян на охорону праці.
4. Економічна відповідальність підприємств за порушення нормативних актів про охорону праці.
5. Реформування системи охорони праці.
6. Сучасні проблеми поліпшення умов праці.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Поняття про дисципліну «Охорона праці в галузі та цивільний захист» і її складові.
2. Охарактеризувати та проаналізувати правову базу охорони праці та цивільного захисту в Україні.
3. Питання охорони праці в Конституції України.
4. Пояснити значення та надбання Закону України «Про охорону праці».
5. Пояснити значення та надбання Кодексу Цивільного захисту України.
6. Кодекс законів про працю та його значення для охорони трудових прав працівників.
7. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та його значення для охорони трудових прав працівників.
8. Значення Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» для охорони трудових прав працівників.
9. Проаналізувати основні принципи державної політики з охорони праці в Україні з точки зору працівників і посадових осіб.
10. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці.
11. Проаналізувати структуру та порядок використання нормативно-правових документів з охорони праці.
12. Міжгалузеві та галузеві державні нормативні акти з охорони праці.
13. Охарактеризувати й оцінити гарантії прав працівників на охорону праці.
14. Охарактеризувати й оцінити функції, обов'язки та відповідальність роботодавця у сфері охорони праці.

15. Відповідальність за порушення вимог охорони праці.

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті питання навчальної теми, що засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття №2. Міжнародні норми в галузі охорони праці

Навчальна мета заняття: познайомитися із міжнародними нормами у галузі охорони праці; показати роль матеріалу, що вивчається, у практичній діяльності органів і підрозділів поліції.

Кількість годин – 2. Місце проведення – навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Основні міжнародні норми з охорони праці.
2. Імплементация міжнародних норм до вітчизняного законодавства з охорони праці.

Література:

1. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.
2. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 280 с.
3. Сантуш А. Узгодження українського законодавства з європейською нормативно-правовою базою з безпеки і гігієни праці: ключові питання. Охорона праці і пожежна безпека. 2019. №7. URL: <http://oppb.com.ua/articles/uzgodzhennya-ukrayinskogo-zakonodavstva-z-yevropeyskoyu-normatyvno-pravovoyu-bazoyu-z-0>.
4. Грекова М.М. Механізм національної імплементації міжнародних трудових стандартів. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. №3. С. 72-76. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2016/22.pdf.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів.

Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розгляді першого питання необхідно проаналізувати основні міжнародні документи в сфері охорони праці. Зокрема, ознайомитися з міжнародними стандартами: SA 8000 «Соціальна відповідальність», ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності»; рамковою директивою 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників». Розглянути соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці та міжнародні норми соціальної відповідальності.

При висвітленні другого питання необхідно розглянути імплементацію міжнародних норм до вітчизняного законодавства з охорони праці та зупинитися на міжнародному співробітництві в галузі охорони праці. Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.
2. Світовий досвід управління умовами та охороною праці.
3. Досвід зарубіжних країн у реалізації заходів з охорони праці.
4. Стимулювання охорони праці в Україні та ЄС.
5. Розвиток соціального партнерства в галузі охорони праці.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Які питання з охорони праці належать до компетенції ООН?
2. Всесвітня організація охорони здоров'я. Мета її діяльності та основні напрями роботи.
3. Міжнародна організація праці. Головна мета та основні напрями діяльності.
4. Міжнародна організація із стандартизації. Основні напрями діяльності.
5. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці.
6. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності.
7. Міжнародні норми соціальної відповідальності.
8. Міжнародний стандарт ISO 26000.
9. Міжнародний стандарт SA 8000.

10. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці.
11. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті питання навчальної теми, що засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття №3. Державне управління охороною праці в Національній поліції

Навчальна мета заняття: вивчити концептуальні основи державного управління охороною праці; познайомити із системою управління охороною праці у Національній поліції.

Кількість годин – 2. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Система державного управління охороною праці в Україні.
2. Повноваження органів державного управління охороною праці.
3. Проблемні питання охорони праці у Національній поліції.

Література:

1. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 року №2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року №580-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
3. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник [кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf>.
4. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.

5. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.
6. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 280 с.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів.

Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні розглянути систему державного управління охороною праці в Україні.

При розгляді другого питання необхідно висвітлити основні повноваження органів, що здійснюють державне управління в сфері охорони праці в Україні, зокрема, повноваження Кабінету Міністрів України, Державної служби України з питань праці та ін.

При висвітленні третього питання необхідно проаналізувати існуючі проблеми у сфері охорони праці в Національній поліції та розглянути шляхи їх вирішення.

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Система організації та управління охороною праці.
2. Принципи організації та функціонування системи управління охороною праці на підприємстві.
3. Планування та стимулювання діяльності з охорони праці.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Як здійснюється управління охороною праці в Україні?
2. Назвіть центральні органи управління охороною праці? Які повноваження мають ці органи?
3. Повноваження Кабінету Міністрів України щодо управління охороною праці в державі.
4. Повноваження Державної служби України з питань праці.

5. Як здійснюється регіональне управління охороною праці?
6. Як здійснюється управління охороною праці на підприємстві?
7. Основні функції та повноваження служби з охорони праці на підприємстві.

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті, які засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття №4. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці

Навчальна мета заняття: розглянути концептуальні основи державного нагляду та громадського контролю за станом охорони праці.

Кількість годин – 2. Місце проведення – навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Органи державного нагляду за охороною праці та їх повноваження.
2. Служби державного нагляду за охороною праці системи Національної поліції.
3. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Література:

1. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 року №2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
2. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 року №877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
3. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник [кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf>.

4. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.
5. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.
6. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 280 с.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів.

Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні розглянути органи державного нагляду за охороною праці в Україні та охарактеризувати їх повноваження.

При розгляді другого питання необхідно зупинитися на службах державного нагляду за охороною праці в системі Національної поліції.

При висвітленні третього питання необхідно проаналізувати здійснення громадського контролю за дотриманням законодавства про охорону праці в Україні. Зокрема, розглянути повноваження, які покладено на профспілки в галузі охорони праці.

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Порядок організації державного нагляду за охороною праці.
2. Контроль за охороною праці на підприємстві.
3. Форми й методи регулювання відповідальності підприємств за порушення законодавчих та нормативних актів з охорони праці.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Назвіть органи державного нагляду за охороною праці. Які повноваження мають ці органи?
2. Порядок здійснення Державного нагляду за охороною праці на об'єктах МВС.
3. Охарактеризуйте діяльність служби державного нагляду за охороною праці системи МВС України.

4. Права й обов'язки інспекторів служби державного нагляду за охороною праці системи МВС.

5. Що таке відомчий контроль за охороною праці, які органи здійснюють його?

6. Хто здійснює громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці?

7. Які повноваження в галузі охорони праці покладено на профспілки?

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті питання навчальної теми, що засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття №5. Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Навчальна мета заняття: ознайомитися з інструментами державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Кількість годин – 2. Місце проведення навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Завдання страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

2. Нормативні основи державного соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві.

3. Організаційні основи державного соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві.

Література:

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 року №1105 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року №580-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.

4. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів. Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів. Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні розглянути страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, його завдання, об'єкти та суб'єкти, обов'язкове та добровільне страхування.

При розгляді другого питання необхідно висвітлити нормативні основи державного соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві. Зокрема, охарактеризувати орган, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: управління, завдання, обов'язки, здійснення страхових виплат.

При висвітленні третього питання необхідно проаналізувати організаційні основи державного соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві: права та обов'язки роботодавця і застрахованої особи, страховий внесок та страховий тариф.

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Охорона праці та соціальний захист в Україні: стан, проблеми, перспективи.
2. Соціальний захист громадян України на період тимчасової втрати працездатності та захворювань.
3. Система соціального захисту від професійних ризиків.
4. Страхування виробничих ризиків.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Правова основа, економічний механізм та організаційна структура

загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві.

2. Страховий ризик і страховий випадок. Особи, які підлягають обов'язковому страхуванню від нещасного випадку.
3. Процедура страхування працівників та реєстрації страхувальників страховиком.
4. Добровільне страхування від нещасного випадку.
5. Взаємовідносини потерпілого або особи, яка представляє його інтереси та комісії з розслідування нещасного випадку підприємства.
6. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку. Основні принципи страхування від нещасного випадку.
7. Основні документи розслідування нещасних випадків і професійних захворювань.
8. Зміст акту про нещасний випадок на підприємстві, пов'язаний з виробництвом.

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті, що засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття № 6. Особиста безпека працівників поліції. Профілактика травматизму та професійних захворювань в Національній поліції

Навчальна мета заняття: ознайомитися з причинами нещасних випадків; вивчити заходи щодо попередження травматизму на робочих місцях та основні напрямки зниження травматизму серед особового складу поліції.

Кількість годин – 4. Місце проведення навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Травми, професійні захворювання, нещасні випадки, пов'язані з виконанням службових обов'язків, їх причини та методи профілактики.
2. Розслідування та ведення обліку нещасних випадків та професійних захворювань в Національній поліції.
3. Облік травматизму.
4. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним

захворюванням.

5. Інструктажі з питань охорони праці, їх види та порядок проведення.

Література:

1. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 року №2694-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
2. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, що сталися в органах і підрозділах системи МВС України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27.12.2002 року №1346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0083-03#Text>.
3. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник [кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf>.
4. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.
5. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.
6. Безпека людини у сучасних умовах: монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/34933>.
7. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 280 с.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів. Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні висвітлити поняття

«травми, професійні захворювання, нещасні випадки, пов'язані з виконанням службових обов'язків» та «не пов'язані з виконанням службових обов'язків» і розглянути причини їх виникнення.

При розгляді другого питання необхідно проаналізувати порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків та професійних захворювань в Національній поліції, ознайомитися із спеціальним розслідуванням.

При висвітленні третього питання необхідно розглянути облік травматизму: коефіцієнти травматизму та методи аналізу виробничого травматизму.

Відповідаючи на четверте питання, студенти повинні зупинитися на основних заходах щодо запобігання травматизму та професійних захворювань. При розгляді п'ятого питання потрібно висвітлити інструктажі з питань охорони праці, їх види та порядок проведення. Зокрема, розглянути вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий інструктажі.

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Організація охорони праці на підприємстві.
2. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
3. Проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в органах Національної поліції.
4. Травматизм на виробництві та його соціально-економічні наслідки.
5. Профілактика травматизму та професійних захворювань.
6. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань на підприємстві.
7. Атестація робочих місць за умовами праці.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Назвіть основні причини травматизму.
2. Який порядок розгляду та обліку нещасних випадків, пов'язаних із виконанням службових обов'язків?
3. Хто зобов'язаний складати акти про нещасні випадки?
4. У чому полягають методи аналізу причин виробничого травматизму?
5. Назвіть основні причини нещасних випадків на робочих місцях.
6. Який порядок розслідування нещасних випадків, що сталися з працівниками й учнями, направленими на інші підприємства?
7. Якими коефіцієнтами оцінюють рівень виробничого травматизму?
8. Як здійснюється розслідування й облік професійних захворювань та отруєнь?
9. Як розслідуються нещасні випадки, що сталися під час навчально-

виховного процесу?

10. Охарактеризуйте основні заходи щодо профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності.

11. Як здійснюється навчання працівників з охорони праці під час прийняття та в процесі роботи?

12. Як проходить стажування та допуск працівників до роботи?

13. Які види інструктажів з охорони праці проводяться на підприємствах? Як і коли вони проводяться і яким чином оформляються?

14. Для чого і коли проводиться професійний добір?

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті питання навчальної теми, що засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття №7. Заходи безпеки на об'єктах Національної поліції

Навчальна мета заняття: розглянути основні заходи пожежної безпеки, вибухобезпеки та електробезпеки, ознайомитися із шкідливими чинниками пожеж та заходами і засобами захисту від них, розглянути евакуацію людей та дії працівників поліції при загрозі впливу електроструму на людину.

Кількість годин – 2. Місце проведення – навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Загальні вимоги безпеки на об'єктах Національної поліції.
2. Організація пожежної безпеки. Способи та засоби пожежогасіння, їх розподілення та розміщення на об'єктах Національної поліції.
3. Підвищення ефективності евакуації під час пожеж.
4. Основні поняття вибухобезпеки. Попередження вибухів та локалізація їх наслідків.
5. Електротравматизм та дія електричного струму на людину.

Література:

1. Кодекс Цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник [кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана

В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf>.

3. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.

4. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.

5. Безпека людини у сучасних умовах: монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/34933>.

6. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 280 с.

7. Березуцький В.В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В.В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В.В. Березуцького. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2018. – 553 с.

8. Липинський В. Правове забезпечення пожежної безпеки в Україні / В. Липинський. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 184 с.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів.

Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні висвітлити загальні вимоги безпеки на об'єктах Національної поліції та основні форми забезпечення особистої безпеки працівника Національної поліції.

При висвітленні другого питання необхідно розглянути поняття «пожежа», небезпечні та шкідливі фактори пожеж, основні причини пожеж в Україні, зупинитися на організації пожежної безпеки, способах та засобах пожежогасіння,

їх розподіленні та розміщенні на об'єктах Національної поліції.

При розгляді третього питання необхідно проаналізувати чинники підвищення ефективності евакуації під час пожеж.

Відповідаючи на четверте питання студенти повинні зупинитися на основних поняттях вибухобезпеки, розглянути види вибухів, вибухонебезпечні речовини та їх властивості, заходи захисту від вибуху, попередження вибухів та локалізацію їх наслідків.

При розгляді п'ятого питання потрібно висвітлити поняття «електробезпека», «електротравматизм», охарактеризувати дію електричного струму на людину та дії працівників підрозділів Національної поліції при загрозі впливу електроструму на людину.

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Система захисту працівників та її вдосконалення.
2. Система організаційно-технічних заходів щодо дотримання вимог пожежної безпеки.
3. Електробезпека та заходи, що її забезпечують.
4. Використання шкідливих речовин у правоохоронних органах.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Охарактеризуйте процес горіння і пожежні властивості матеріалів.
2. Назвіть вогнегасні речовини та їх властивості.
3. Дайте характеристику засобам пожежогасіння.
4. Назвіть типи вогнегасників і дайте їх характеристику.
5. У чому полягають основи пожежної профілактики будівель, споруд і технологічних процесів?
6. Розкажіть про організацію пожежної охорони на підприємствах.
7. Як здійснюється евакуація людей із будівель і споруд у випадку пожежі?
8. Які заходи сприяють попередженню електротравматизму?
9. Назвіть основні та додаткові засоби індивідуального захисту від ураження електричним струмом.
10. Що називається кроковою напругою? Які заходи захисту від крокової напруги ви знаєте?

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті питання навчальної теми, що засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття №8. Місце цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення

Навчальна мета заняття: розглянути значення, місце та завдання цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення, дослідити організаційну структуру і сили цивільного захисту України.

Кількість годин – 2 . Місце проведення _навчальна аудиторія
Навчальні питання:

1. Цивільний захист України: місце, значення та задачі.
2. Система цивільного захисту України та на об'єктах Національної поліції.
3. МВС України як суб'єкт єдиної державної системи цивільного захисту.
4. Сили та засоби цивільного захисту.

Література:

1. Кодекс Цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 року №4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
3. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.
4. Безпека людини у сучасних умовах: монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/34933>.
5. Березуцький В.В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В.В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В.В. Березуцького. Харків : НТУ "ХПІ", 2018. 553 с.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів.

Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні висвітлити основні поняття цивільного захисту в Україні, розглянути його місце, значення та задачі.

Відповідаючи на друге питання студенти повинні зупинитися на системі цивільного захисту України та на об'єктах Національної поліції.

При розгляді третього питання необхідно охарактеризувати МВС України як суб'єкт єдиної державної системи цивільного захисту.

При висвітленні четвертого питання необхідно розглянути існуючі сили та засоби цивільного захисту України.

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Цивільний захист в Україні.
2. Законодавчі та нормативні акти у сфері цивільного захисту.
3. Задачі цивільного захисту Національної поліції України.
4. Система оповіщення цивільного захисту.
5. Сигнали цивільного захисту.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Визначити правові основи цивільного захисту.
2. Сформулювати основні принципи цивільного захисту.
3. Визначити та охарактеризувати мету, завдання, суб'єкти забезпечення цивільного захисту.
4. Проаналізувати та пояснити основні принципи, за якими здійснюється цивільний захист населення і територій України.
5. Проаналізувати та пояснити загальну структуру єдиної державної системи цивільного захисту.
6. Визначити головні завдання єдиної державної системи цивільного захисту.
7. Охарактеризувати органи управління єдиною державною системою цивільного захисту (загальне керівництво, безпосереднє керівництво та керівництво територіальними підсистемами), їх функції та повноваження.
8. Навести та охарактеризувати режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

9. Визначити завдання та функціональні обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту.

10. Визначити та пояснити комплекс організаційно-захисних заходів у сфері цивільного захисту на об'єкті господарської діяльності.

11. Охарактеризувати міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту.

ІІІ. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті питання навчальної теми, що засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття №9. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні

Навчальна мета заняття: ознайомитися з надзвичайними ситуаціями, що можуть виникати в Україні та з варіантами боротьби з їх наслідками.

Кількість годин – 2. Місце проведення – навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Можливі стихійні лиха та надзвичайні ситуації в Україні.
2. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.
3. Заходи щодо запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій.
4. Дії у разі виникнення хімічної та радіаційної небезпеки.
4. Порядок і вимоги до надання першої долікарської допомоги потерпілим.

Література:

1. Кодекс Цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992р. №2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 року №4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
4. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.
5. Безпека людини у сучасних умовах: монографія / В.В. Березуцький, Н.Л.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів.

Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні висвітлити поняття «надзвичайна ситуація» та її види, класифікацію надзвичайних ситуацій, можливі стихійні лиха та надзвичайні ситуації в Україні.

При висвітленні другого питання необхідно розглянути порядок ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, охарактеризувати рятувальні та невідкладні роботи, заходи життєзабезпечення, соціальний захист постраждалих.

При розгляді третього питання необхідно проаналізувати заходи щодо запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій, як природного, так і техногенного характеру.

Відповідаючи на четверте питання студенти повинні зупинитися на порядку та вимогах до надання першої долікарської допомоги потерпілим, розглянути порядок надання першої долікарської допомоги потерпілим у різних ситуаціях.

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами: Види надзвичайних ситуацій в Україні.

1. Забезпечення охорони громадського порядку у зоні надзвичайної ситуації.
2. Засоби захисту органів дихання та шкіри.
3. Надання першої долікарської допомоги потерпілому у надзвичайних ситуаціях.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Навести та охарактеризувати класифікацію надзвичайних ситуацій за причинами походження.
2. Охарактеризувати надзвичайну ситуацію державного рівня.

3. Охарактеризувати надзвичайну ситуацію регіонального рівня.
4. Охарактеризувати надзвичайну ситуацію місцевого рівня.
5. Охарактеризувати надзвичайну ситуацію об'єктового рівня.
6. Охарактеризувати НС природного характеру та класифікувати за походженням і в залежності від сфери їх прояву.
7. Пояснити негативний вплив уражаючих факторів природного характеру на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки.
8. Навести та проаналізувати види НС техногенного характеру.
9. Охарактеризувати промислові аварії, катастрофи та їх наслідки.
10. Охарактеризувати НС унаслідок аварій чи катастроф на транспорті, основні правила безпеки.
11. Визначити основні принципи та пояснити способи захисту населення при НС, їх сутність і шляхи реалізації.
12. Навести основні заходи захисту населення при катастрофічних затопленнях та рекомендації щодо правил поведінки.
13. Охарактеризувати попереджувальні заходи та дії населення в разі гідродинамічної небезпеки.
14. Навести алгоритм дій при виявленні вибухового пристрою в місцях масового перебування людей.
15. Пояснити, які заходи впроваджуються для життєзабезпечення постраждалих від НС.

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті, які засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

Практичне заняття №10. Дії населення під час надзвичайних ситуацій

Навчальна мета заняття: розглянути основні принципи та способи захисту людей у надзвичайних ситуаціях.

Кількість годин – 2. Місце проведення _навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Основні принципи та способи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій
2. Оповіщення та інформування в сфері цивільного захисту
3. Засоби індивідуального та колективного захисту

4. Евакуаційні заходи
5. Медицина катастроф

Література:

1. Кодекс Цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992р. №2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 року №4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
4. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.
5. Безпека людини у сучасних умовах: монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/34933>.

Хід проведення заняття:

I. Організаційний момент

Привітання студентів.

Підготовка аудиторії, перевірка наявності студентів.

Ознайомлення студентів з темою та навчальними цілями, формулювання основних завдань.

Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі. Також звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів на занятті.

При розкритті першого питання студенти повинні висвітлити основні принципи та способи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Відповідаючи на друге питання студенти повинні зупинитися на існуючій системі оповіщення та інформування в сфері цивільного захисту про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій.

При висвітленні третього питання необхідно розглянути засоби індивідуального та колективного захисту, зокрема, захисні спорудження та їх види, інженерний, радіаційний та хімічний захист.

При розгляді четвертого питання необхідно охарактеризувати поняття «евакуація», зокрема, обов'язкова, загальна, часткова евакуація та порядок її проведення.

При розгляді п'ятого питання потрібно висвітлити медицину катастроф: протиепідемічний та психологічний захист населення, біологічний захист

населення, тварин і рослин, зокрема поняття «карантин» та «обсервація».

Після розгляду теоретичних питань заслуховуються і обговорюються доповіді та перевіряється виконання самостійної роботи.

II. Актуалізація опорних знань

Виступи студентів із доповідями за темами:

1. Колективні засоби захисту.
2. Евакуаційні заходи у зоні надзвичайної ситуації. Органи, які забезпечують евакуаційні заходи у надзвичайних ситуаціях.
3. Залучення сил та засобів Національної поліції України при забезпеченні евакуації у надзвичайних ситуаціях.
4. Засоби захисту та заходи особистої безпеки у зоні хімічного забруднення. Засоби захисту та заходи особистої безпеки у зоні радіаційного забруднення.
5. Надання першої допомоги у зоні хімічного та радіаційного забруднення.
6. Протирадіаційне укриття. Сховища та їх види.

Фронтальне опитування за питаннями теми:

1. Визначити основні принципи та пояснити способи захисту населення при надзвичайних ситуаціях, їх сутність і шляхи реалізації.
2. Навести алгоритм дій різних категорій населення при оповіщенні про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації.
3. Охарактеризувати засоби індивідуального захисту за призначенням і принципом дії.
4. Пояснити оцінку класифікації захисних споруд цивільного захисту за їх властивостями.
5. Охарактеризувати сховища цивільного захисту.
6. Способи й шляхи оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту.
7. Охарактеризувати види евакуації в залежності від особливостей НС. Визначити категорії населення, які обов'язково вивозяться автотранспортом з міста при евакуації.
8. Навести алгоритм дій для цивільного населення при проведенні тимчасової евакуації з небезпечного району.
9. Визначити речі, які повинні бути в «тривожному рюкзаку».
10. Охарактеризувати медицину катастроф.
11. Пояснити, які заходи впроваджуються для недопущення негативного впливу на здоров'я населення шкідливих факторів навколишнього природного середовища та наслідків надзвичайних ситуацій.

12. Визначити порядок надання медико-психологічної реабілітації постраждалим особам.

13. Охарактеризувати інженерний захист територій.

14. Охарактеризувати радіаційний та хімічний захист населення і територій.

15. Пояснити принципи організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

16. Пояснити заходи безпеки, спрямовані на запобігання поширенню інфекційних захворювань в зоні надзвичайної ситуації. Дії населення, яке опинилось в осередку інфекційних захворювань.

III. Порядок проведення заключної частини заняття

Узагальнити результати засвоєння студентами питань теми. Звернути увагу на ті, які засвоєні студентами недостатньо або вимагають додаткового уточнення.

Домашнє завдання. Звернути увагу студентів на важливі моменти наступного практичного заняття.

3. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативна література

1. Кодекс Законів про працю України від 10 грудня 1971 року №332- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Кодекс Цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992р. №2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 року №4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 року №1105 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року №580-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 року №877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
8. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 року №2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

Основна

1. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюник В.В. Державна система цивільного захисту : навч. посіб. Х. НУЦЗУ, 2020. 232 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11264/1/%d0%94%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b0%20%d1%81%d0%b8%d1%81%d1%82%20%d0%a6%d0%97%20%28%d0%9a%d1%83%d0%bb%d0%b5%d1%88%d0%be%d0%b2%29.pdf>.
2. Варивода К.С., Горденко С.І. Цивільний захист : підручник. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я.М., 2020. 596 с. URL: http://ephsheir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/4978/Pidruchnyk_TsZ.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В.В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С.М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В.В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10837/Bezpeka%20zhyttiediialnosti%20ta%20okhorona%20pratsi%20_pidruchnyk_Sokurenko_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
4. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навчальний посібник / [В.М. Курєпін, К.М. Горбунова, В.М. Курєпін та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 236 с. URL: http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8596/1/Okhorona_pratsi_v_hалуzy_ta_tsyvilnyi_zakhyst.pdf.
5. Трудове право України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; [С.М. Бортник, К.Ю. Мельник, Л.В. Могілевський та ін.]. Харків, 2019. 408 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6107/Trudove%20pravo%20Ukrainy_pidruchnyk_HNUVS_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y.
6. Пожарова О.В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса. 2022. 86 с. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18442/%d0%9f%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%d0%9e%d1%85%d0%be%d1%80%d0%be%d0%bd%d0%b0%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d1%86%d1%96_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
7. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник [кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/%D0%9F%D0%BE%1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf>.
8. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.

9. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.

10. Безпека людини у сучасних умовах: монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/34933>.

11. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 280 с.

Додаткова

12. Білоус Т.Л. Долікарська допомога : навч. посіб. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2020. 148 с.

13. Домедична допомога на місці події: практичний посібник / [П.Б. Волянський, А.М. Гринзовський, С.О. Гур'єв та ін.] Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 224 с. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/9/5/7/9/2020-5-19-112-posibnik.pdf>.

14. Атаманчук П. Основи охорони праці: навч. посіб. / П.С. Атаманчук – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 224 с.

15. Березуцький В.В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В.В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В.В. Березуцького. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – 553 с.

16. Липинський В. Правове забезпечення пожежної безпеки в Україні / В. Липинський. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 184 с.

17. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. №151.

18. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.

19. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.

20. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.

21. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.98 р. № 9.

22. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 №1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних

захворювань і аварій на виробництві».

24. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. №994 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».

25. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

Інформаційні ресурси

1. <http://gnmc.kiev.ua> – Офіційний сайт Державного підприємства Головний навчально-методичний центр Держпраці.

2. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

3. <http://www.dsns.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

4. <http://rada.gov.ua> – Офіційний веб-портал Верховної Ради України.

5. <http://www.nau.ua> – Інформаційно-пошукова правова система "Нормативні акти України (НАУ)".